

Tiszatáj-matiné Budapesten

Tudtuk, mégis csak akkor éreztük igazán, mikor a Kossuth Klub emeleti színpad-termet lassan beszállingózták a pestiek, hogy történelmi levegője van a Tiszatáj „fővárosi bevonulásának”. Húsz év után ezt is megértük.

Tekintélyes irodalomtudósok — mint például Kardos László aki megnyitót mondott —, költők, neves kritikusok, szorgalmasan jegyzetelő műkedvelők, fiatalok, néhány ráérő nyugdíjas, egy-két ki-bejáró érdeklődő váltott jegyet; mindenestre elegendő ahhoz, hogy megtegyék a terem, figyelem és taps fogadja a jubiláló Tiszatáj szerzői gárdáját.

Kiváltképp tisztesség és köszönet Benjámin Lászlónak — idézem a bevezető és összekötő szöveget mondó Kovács Sándor Ivánt —, hogy két versével (A tábornok lefokozása, Kapások) maga is közönséget vállalt, fellépett a Tiszatáj alkotói-val. A prózáírók közül Bárdos Pál hacsékhumorú, kabarészerű társadalmi szatírárt olvasott fel (Dr. Fux megfogja az isten lábát),

Mocsár Gábor készülő csatláregényének egy részletét, parasztlakodalmat (Vihar levelet...). Dér Endrétől Jancsó Adrienne tolmácsolt friss, úde hangvételű novellát (Csillag fut az éjben). Ugyanó mutatta be Polner Zoltán Szeged környéki ihletésből költészetbe írt Babonák és hiedelmek-ét. Simai Mihály Rapszodiá-ját, és dallamos szépségű szerelmes versét (Csak a fák). Lódi Ferenc „önmagával vívódó” Számvetés című kóteményét, Papp Lajos bizarr hangulatú vietnami ciklusának részletét (Ki akarja a háborút?). Andrassy Lajos mázsás léptű hitvallását (A végzős harc előtt) és családi lírájának melegszerű darabját (Születésnap beszélgetés) idézte.

A műsort Török Erzi előadásában Kodály- és a Alföldet idéző népdal-feldolgozások oldották. S bár a siker nem volt olyan zajos, teatralis, valójában mégis büszkeség volt ezen a húvós, szeles vasárnap délelőttön szegedinek lenni Budapestben.

N. L.

A mosoly országa

Bemutató a Szegedi Nemzeti Színházban

Mint csakugyan szokatlanul nehéz szolamán. Liza szerepében a kulturált énekével most is elismerésre méltóan. Sokfélekeppen, indulatosan vagy fölényes elnézéssel lehet nyilatkozni erről a nagyoperetről is, akárcsak a műfaj többi más termékeiről, még esetleg azt is elismerve, hogy A mosoly országa, mindenekelőtt Lehár zenéje miatt, kiemelkedik a bécsi operett közönséges átlagából.

Az azonban vitathatatlan, hogy ez a mű sem tartozik a művészet kategóriájába. Furcsa ellentmondás viszont, hogy játszani mégis kell: létező közönségigényt elégít ki. Vagy talán a valóságban nincs ilyen igény? Lehet, hogy tévedünk? Hogy a közönség nem ilyen operetteket akar látni, hanem egyszerűen zenés darabokat? Nehéz eldönteni.

Az viszont kétségtelen, hogy maga az előadás kellemes, izlése. Természetszerűleg nem hiányoznak belőle a művel való azonosulási elemek — enélkül színházi előadás nyilvánvalóan lehetetlen — de nem hiányoznak belőle a műtől való távolodás, bizonyos kivülállás elemek sem; tehát a mai izléshez való közeledés. Szász Károly szellemes rendezése láthatólag erre is törekedett, s amennyire lehetett, csökkentette a mű érzélgességét.

Erre törekedett különben az előadás több művésze is. Az operatőres Vadas Kiss László például, akit most láttunk először operetben. Szu Csong herceget bizonyosfajta „tárgyalgossággal” mutatta be, ami színészi játékát illeti. Mint énekes pedig fölényes bravúrral uralkodott a műfajban egyb-

közreműködő Iván Margitot láttuk. Színészi játéka, szerepfarmálása azonban most is konvencionális volt. Bordás Dezső Ferije viszont teljesen „formabontó”. Sok „bonvivános” elem, motívum, megoldás volt benne, de játéka izlése, a figura, amelyet színpadra állított, kedves. Kovács Zsuzsa Mifigurája bájos, úde jelenség. Katona András jó humorral, hatásosan formálta meg Csang alakját, és sok derűs percet szerzett Marosi Károly is a főeunuch szerepében.

A népes szereplőgárdából kiemeljük még Gémesi Imre Lichtenfels grófját, Szegedi Molnár Géza titkáráját, G. Tóth Irén bárónőjét.

A darab stílusával, érzésünk szerint, túlságosan is azonosuló díszleteket Sándor Lajos, a jelmezeket a rendező Szász Károly tervezte. A szellemes, jól komponált, szílfárd formaépítésű koreográfia Imre Zoltán munkája. Vezényelt — pontosan, mértékartóan, az érzélgességet következetesen kerülve — Szalatsy István.

Ökrös László

KÉPERNYŐ

Oly korban éltünk

Igényesen, körültekintően, híven adták vissza az Oly korban éltünk című tv-film alkotói az 1941–44-es évek háborús Magyarországnak hangulatát, azzal a céllal, hogy emléket állítsanak az ellenállási mozgalom harcosainak, s bemutassák a korabeli uralkodói körök két-színű, fasiszta németbarát, népellenes és felelőtlen politikáját. A négy részből álló dokumentumdráma az 1941. tavaszától az 1944. őszéig terjedő időszakot foglalja magába. Az eseményeknek nincsen központi magja, egymással szinkronban fut három cselekményszál: a kormányzó, az uralkodói körök és a németek az egyik, s Bajcsy-Zsilinszky Endre és néhány haladóbb szellem képviselő a második, a kommunisták csoportja pedig a harmadik önálló tényező a filmben. Rendezői szempontból ennek a három összetevőnek az egymás mellé állítása volt a legfőbb feladat s ezt sikeresen oldotta meg Mihályfi Imre. A kor történetének dokumentumszerű feldolgozása egyaránt sokat mond azoknak, akik ezt a kort harcba, félreállítva, vagy a front mögött élték át, de azoknak is, akiknek már mindez történelem.

Joggal felvethetjük azonban azt is, hogy a különböző forrásokból összeállított filmnek a három tényező szinkron bemutatásával, gyakori és merész vágásokkal megoldott rendezése bizonyos szempontból zavaró is. A rövid, bár önállóságukban is teljes, többnyire szépen komponált képeket hordozó snittek a néző érzelmi azonosulásának folyamatát megakasztják, sokszor pillanatnyi impressziókra szabdalják.

A film legfőbb érdeme annak a háborús hangulatnak a megteremtése, amely a negyvenes évek eleji Magyarországot jellemezte. S milyen más volt ez a hangulat a kormánykörökben, ahol felelőtlenül, nagyképen adták ki egyre-másra az utasításokat, s más a jóindulatú, felelősségteljes, de nem mindig tisztán látó, ebben a filmben afféle középutat járók, de egyre inkább baloldali képviselők között, de főként más a pernyi szünetet nem tartó, kockázatos, önfeláldozó munkát végző kommunisták között. Itt mutatunk rá arra a szépséghibára, ami egyébként alig ront a film értékéből: Bajcsy-Zsilinszkyt, Bárdossyt, néhány minisztert magánemberként is megis-

merhettünk, a kommunistákat csak mozgalmi munka közben láttuk, pedig igazabb, még nagyobb emberi mivoltukat is bemutathatta volna egy teljesebb, szélesebb körben mozgó kamera. Sokkal szembetűnőbb hiba és a rendezői koncepciót eltorzító azonban az a jelent, amely a németek elől menekülő, de lényegében éppen a karjaikba rohanó fiatal magyar katonatiszt krimibe illő történetét mutatja be.

Hildebrand István és Zombolyai János operatőrök jó munkát végeztek. Néhány remekbe sikerült képsor — például a Batthyány-mécses megkoszorúzása, vagy az Ujrajnából hazafelé menekülő magyar katonák Napóleon visszavonulására emlékeztet-

tő asszociatív ereje — a film erőnyei közé tartoznak. A szereplők közül a jól, élethűen maszkírozott Kovács Károly (Horthy Miklós), Major Tamás (Bethlen István), Bessenyei Ferenc (Bajcsy-Zsilinszky Endre) alakított mértékletesen is a legjobban. Gábor Miklós éppen sallangmentesen, puritán játékaival tette nagyra, tiszteletreméltóvá Schönherz Zoltán alakját. Apró, alig észrevehető, még csak nem is illúzióromboló hiba, hogy a közismeretlen rosszul, akadozva beszélő Bajcsy-Zsilinszky Endrét egy pergő nyelvű szónok helyettesítette.

Lényegében azonban igényes, tartalmas, gondolatébresztő és a múltat feledtetni nem engedő tv-filmet látnunk.

Farkas István

A Vasas művészegyüttes Szegeden

Üzemi és termelőszövetkezeti dolgozók, a szocialista brigádok tagjai a IX. pártkongresszus tiszteletére indított munkaverseny élenjárói gyülekeztek vasárnap délelőtt a Szegedi Nemzeti Színház nézőterén, hogy a Szakszervezetek Megyei Tanácsának vendégeként megtekintsék azt a műsort, amelyet a Munka Vörös Zászló Erdemrendjével kitüntetett Vasas művészegyüttes részükre ajándéott. Előadás előtt Hofgesang Péter, a Hazafias Népfront városi bizottságának titkára az SZMT, a Szakmaközi Bizottság és a népfrent városi elnöksége nevében meleg szavakkal köszöntötte a megjelenteket és ismertette a szegedi dolgozók kongresszusi versenyének eredményeit.

Az ajándékműsor első felében az együttes néptánc csoportjának és népi zenekarának számai élvezhette a közönség. A jórészt ismert és nagysikerű számokból álló műsorban néhány kellemes meglepetés is találkozunk. Daróczy Bárdos Tamás Legényesét például ez alkalommal mutatta be először az együttes, s ha Gu-

lyás László Széki muzsikájának előadása nem is volt ősbemutató, a zenekar Banyák Nándor primás vezetésével, olyan kitűnően, lendületesen és kifejezően játszott, hogy ennek a muzsikának sok új szépségét megmutatta.

A műsor igazi meglepetése a második részben következett. Szünet után Frederico Garcia Lorca Don Cristobal című komédiáját mutatta be az együttes. A mi színpadjainkon szokatlan felépítésű darab szürrealista és comedia dell' arte elemeket, vásári komédiák hangulatát, népi motívumokat és filozófiai hatásokat egyaránt magába foglalt. Leghelyesebben tehát szürrealista komédiának nevezhetnénk. A rendező — Bodnár Sándor — kitűnő előadást teremtett, amely magas színvonalon fejezte ki a darab összetettségét, bonyolultságát, s mégis minden részletében világos és egyértelműen határozott volt.

Nagy segítséget kapott a rendező Daróczy Bárdos Tamás színvonalas muzsikájában, amely éppolyan összetett, mint maga a darab, van benne magyar népzene, spanyol tánc, modern dzsessz és szinte mindenféle muzsika, tehát sok ellentétes elem, s ennek ellenére mégis egységes hatású.

A szereplők közül Szabó Eszter (Donna Rosita) és Horváth János (a költő) játékát emeljük ki, és különösen említésre méltó még Fodor István (igazgató), s a címszereplő Halász József.

Ö. L.

Jubileumi előadás

A Madách utcai iskola színjátszó szakköre öt éves jubileumát ünnepelte vasárnap a Postás Művelődési Otthonban Dickens Twiist Olivér című színművének bemutatásával.

A szakkör 1962. őszén alakult, Száraz László rendezésével, s 1963 februárjában játszottak először színpadon. Molnár Ferenc A Pál utcai fiúk című regényének színpadi változatát adták elő, sikerrel. Az első előadás után minden évszám egy-egy fontos állomás a szakkör életében. 1964: A Légy jó mindhaláláig bemutatója, 1965: A koldus és királyfi, s végül a legnagyobb siker 1966: Tom Sawyer kalandjai.

S most, 1967-ben a Twiist Olivér. Az előző év legjobb szereplői már középiskolások, s a mostani „stáb” zömének ez az előadás volt az első „fellépése”. Am a rendező, Száraz László — vagy ahogy ők nevezik maguk között: Laci bácsi — fáradságtalan munkájának és az ifjú szereplők lelkesedésének eredményeképpen úde, bájos játékot láthattunk a színpadon. A kis Twiist Olivér törekénységét nagyon jól formálta meg Juhász Pirokka, s kitűnő, igazi alakítást nyújtott Fekete Ferenc Fagin bandavezér szerepében. Domonkos László, a flegma, dörzsölt Sikes, igazi bűnöző-mozdulatokkal lépkedett a színpadon, és hangját is a gyilkos-szerephez formálta. Szintén nagy tapsot kapott Mr. Monks, vagyis Kertész Béla is, aki rendkívül jól, átélten játszott és Ács Sándor Bumble egyházi, Ecseklé Andrács a jószágos, előkelő Browlown úr és Balogh Éva, aki Monks úr testvérhűgának szerepét alakította. Nagy tetszést aratott még a két kis tolvaj, Csápenszki István és Kelemen László Frigyes játéka is.

Tóth Miklós

Országos kispasztikai biennálé

Baranya megye tanácsának végrehajtó bizottsága, Pécs tanácsának végrehajtó bizottsága, a Szakszervezetek Baranya megyei tanácsa, a Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége Dél-dunántúli Szervezete, valamint a Janus Pannonius Múzeum közreműködésével Pécsen 1967. őszén megrendezik az I. Országos Kispasztikai Biennálét.

A kiállítást a Magyar Képzőművészek Országos Szövetségének, illetve a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapjának tagjai vehetnek részt a legutóbbi két évből származó olyan kispasztikai — szobor, érem, plakett, dombormű és az e művekkel kapcsolatos rajz — alkotásaikkal, melyek csoportos kiállításon még nem szerepeltek.

A műveket 1967. június 12–13–14-re Budapest, XIV. Dózsa György út 34. (Műcsarnok) vagy Pécs, Janus Pannonius u. 11. (Technika Háza) címre kell beküldeni.

Új film

Tragédiában járja az emberiség történelmének fejezeteit, a kor uralkodó eszméinek hatására mindig egymástól elszakadón, úgy feszülnek össze, ütköznek meg itt a harc testi és lelki sérülései. A vértől ittasult megszállottság és ettől iszonyuló eszmőr. Nem pacifizmus ez, hanem a háború nagyon emberi elítélése.

A redéző, Norbert Büchner gondosan keresi és legtöbbször ügyes szemmel meg is látja a füstfelhők és lövészárkok tablóján elevenen élő írói gondolatot, s művészi eszközei vannak rá, hogy kellő súlyal érvényre is juttassa. Ezt szolgálja Wilfried Weschke és Angelica Domröse színészi játéka is. Nikolényi István

Három háború

A háború a politika folytatása más eszközökkel. Am ez a fegyveres politika viszszahat a fegyvertelenek politikájára is, azokra, akik háttországban maradva távol kerültek a csatazajtól, s csak hírek, mende-mondák, vagy lezserelt rokkantak élő borzadályából tudják, mi történik valójában az ágyúk politikájában.

A clausewitz definíciót fejti tovább, keresi a háborúk társadalmára vonatkozó konzekvenciáit Hans Oliva filmje. A Katonát és Asszonyát kíséri a második világháború aporopján elindulva két világégesen keresztül, Napóleon oroszországi hadjáratában, majd az első világháborúban. S miként Ádám és Éva a madáchi

Kulka Eszter

Kass János kiállítása

Mindazok számára, akik szeretik a szép könyvet, jól ismert Kass János, a kiváló grafikus, a könyv művésze, az ihletett illusztrátor neve. Számos próza és verses mű, köztük Babits Mihály különös könyvének, a Gólyakalifának az alakjai az ő képi megfogalmazásában keltek életre.

A Móra Ferenc múzeum kupolatermében vasárnap délelben megnyit kiállítás a Kékszakállú herceg várához, József Attila verseihez és Madách két művéhez. Az ember tragédiájához és a Mózeshez készült illusztrációk és a Nyomdaciklus című sorozat néhány darabját mutatja be. Ezt az anyagot egészítik ki a tárlókban elhelyezett könyvek, folyóiratok, nyomtatványok, nyomdai szedések és klisék. Így hát ezen a kiállításon nemcsak az alkotó ember szellemi, művészi tevékenysége, de a megvalósulás módja, folyamata, anyaga is szerepel, helyet kap.

Balázs Béla verses drámájához, a Kékszakállúhoz készített grafikák színesek. A dekoratívítás itt jelentős szempont: az alakok elvonatkoztatott személytelensége dominál. Az egyszerre misztikus és tragikus mélyképek, vérszín-fekete színösszetétel, a jelképpé egysze-

rűsített emberi formák hordozzák a mondanivalót.

A Tragédia rézkarc sorozata már egészen más stílus. Különösen érdekes a képépítés módja. Középen a főmotívum, körülötte mintegy keletszerűen a főtémához kapcsolódó dolgok, gondolatok asszociációs rendszere. A Jégkorszakban például Ádám kétségbeesésének a világ során nemcsak a közepén ülő összegörnyedt alak a hordozója, de ezt fejezi ki a „keretben” egy fej, és a halántékához illesztett pisztoly csőve is. A Falanszterben, ahol az élet olyan célszerű és kiszámított, létből-kiszakított, mint egy úrkabinban, a világ szépségét, esendőségét és reményét egy rózsza jelenti. Jelentéstartalma van tehát ennek a történetét szinte elbeszélő képszerkesztésnek, amit már a régi egyptomiak is ismertek és alkalmaztak. Nem is annyira a képek, mint inkább a gondolatok montázsa ez.

A Mózes sorozatban az előadás módja már nem ilyen epikus. Az alakok előre jönnek, premier-planba, betöltik az egész képsíkot. Jellemzőik, az őket mástól megkülönböztető jegyek alakjukon belül láthatók, mint például a héber betűornamentikával díszített kötőszegély. Öserőti, hatal-

mas, feszítő indulatokat kifejező alakok, mint az Öldöklő angyal, aki lesújtani kész kivont kardjával a város fölött, mint a bosszúálló hatalom megtestesítője száll.

A gépek, a nyomdai munkácsérete a Nyomdaciklus című sorozat, de lehetne a címe a „Könyvnyomatás dícsérete” is, mint a tudás és művészet elterjedésének, közkinccsé válásának máig is legfontosabb alapja és feltétele.

A kiállításon különösen nagyhatású a terem közepén fölállított tömszerű, archaizáló hatalmas Mózes-fej, a síkon futó vonal mesterének diadala a három-kiterjedésű anyagon.

Kutatni és meg-nem-nyugodni: ez a főadatunk — írja Juhász Ferenc, a költő, Kass János kiállítási katalógusának bevezetőjében. Kollektív ars-poetica ez, írók és költők, tudósok és képzőművészek bátran vallhatják magukónak. Magáénak vallja Kass János is, nem szóban, de tettben, kiállításának minden egyes lapján. De hol játékosan könnyed, hol monumentális művészet, mégis ott a legmeggyőzőbb, ahol nem csupán epikus módon jelenít meg, hanem indulatokat közvetít, mint a látomásos erejű Mózes sorozatban.

Keresünk felvételre
vízvezeték-szerelő
szakmunkásokat és
segédmunkásokat
vívvezeték és központifűtés
anyagismerettel bíró
raktárkezelőt.
Jelentkezés Szeged, Boros
J. u. 3. x

Ipari nagyvállalat
ács
szakmunkásokat
keres felvételre, vidéki
munkára is. Szállást és
étkezési díjat tudunk. Je-
lentkezés: Rostikécszi
Vállalat, Építési Osztálya.
Szeged, Béke u. 11–13.
x. S. 27 649